

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Secvnda, Qva Continentvr Socratis Scolastici
Constantinopolitani lib. 7. Theodoriti Cyrensis episcopi lib. 5

Christopherson, John

[Köln], 1569

Quomodo mater Imperatoris Helena, Hierosolyma concedens, postquam
perquisitam Christi crucem inuenerat, templu[]m construxit. Cap. XIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12704

quamplurimis, tum fidei in primis amplificadæ, diuina prouidentia prospectum est. Et quamquam eadem de huius imperatoris laudibus, amplio & graui dicendi genere, ab Eusebio cognomento Pamphilo pertractata sunt, nō incommodum tamen est, mea quidem sententia, si nos etiam pro virili nostra parte de eisdem pauca dixerimus: ac Primum de eius matre.

Quomodo mater Imperatoris Helena, Hierosolymæ concedens, postquam perquisitam Christi crucem inuenierat, templū construxit. C.A.P. XIII.

Helenæ Imperatoris mater (cuius nomine Drepene Helenopolis vocatur, olim vicus, iam ciuitas ab Imperatore facta) in somniis diuinitus admonita, Hierosolymam iter capit. Et cum veterem illam Ierusalem desertam, tanquam pomorum custodiam, ut est apud prophetam, offendere, Christi monumentum, in quo sepultus est, & ex *Psal. 78* quo resurrexit, diligenter peruestigat: ac tandem, licet valde ægre, Deo tamen illi opem ferente, repperit. Causam autem quæ ei querenti tantu attulerit difficultatis, breuiter exponam. Quemadmodum illi, qui Christi fidé amplexarentur, post tempus illius passionis illud monumentum in magno honore habuerunt, sic qui ab eius religione abhorrebat, loco illo aggredie & ingredi terræ mole obruto, delubrum Veneris in eo extruxerunt: & loci illius memoria suppressa, idoli simulachrum ererunt. At istud quidem iam olim ad hunc modum processisse accipimus. Verum cù Imperatoris mater de eo certior facta esset, simulachrum deturbat: locum effudit: colluui purgat ac sordibus: tres cruces in monumeto offendit: unam, beatam illam quidem, in qua Christus expassus fuit: alteras duas, quibus duo latrones suffixi, occubuerunt. Cum quibus una reperta est tabula Pilati: in qua variis variarum linguarum characteribus scripsérat, palamque; declarauerat Christum crucifixum, regem fuisse Iudeorum. Sed quoniā incertum erat, quænam esset crux, quam querebat, mater imperatoris nō mediocri dolore affecta est. Quemadmodum nō logo tempore post, Hierosolymorum episcopus noī Macarius sedauit: & quod erat anceps & ambiguum, fidei vi & virtute dissoluit. Nam petit signum à Deo, cuius cōpos factus est. Signum autem eiusmodi fuit: Mulieri cuiusdam indigenæ, quam

SOCRATIS HISTORIAE

quam diuturnus morbus oppreßerat, iam imminebat mors. Illi animam agenti singulas cruces apponit, pro certo persuasus eam ad integrum valetudinem restitutam fore, si venerandam seruatoris crucem attingeret. Quæ spes illum minime fecellit. Nam cum duæ illæ cruces, quæ domini non erant, essent mulieri admotæ, illa nihilominus in mortis articulo constituit. Verum ut primum tertia, quæ fuit vera domini crux, adhibita erat, illa iam ferme moriens, extemplo conualuit, & è morbo penitus evasit. Ad hunc modum lignum crucis Christi inuentum est. Mater Imperatoris ad locum monumenti magnificum & egregium templum, quod nouam Hierusalem nuncupabat, è regione veteris illius & desertæ Hierusalem exædificat. Vnam crucis partem in theca argentea occlusam, pro monimento iis qui illius spectandi cupiditate ducerentur, ibi relinquit: alteram mittit Imperatori. Quam vbi is receperat, ratus ciuitatem, in qua illa fueretur, omnino saluam & in columem fore, in suam ipsius inclusit statuam, quæ Cōstantinopoli in foro, quod à Constantino nomen traxit, supra columnam ingentem ex lapide Porphyrite confectam collocata est. Istud, quamquam ipse auditione solum accipiens, scriptis mando: tamen omnes fere, qui Constantinopolim incolunt, verum esse affirmant. Quinetiam clavos, quibus Christi manus cruci affixa erant, Cōstantinus assecutus (istos enim mater in seruatoris monumento reperiens, ad eum miserat) in frena curat, & galeam fabricanos, illisq; in bello gerendo vititur. Imperator porro omnem materiæ, quæ erat ad ecclesiæ exstructandas necessaria suppeditat, scribitq; ad Macariū episcopū, ut ædifica maturet. Mater Imperatoris simul ac templum, quod nouam Hierusalem appellauerat, absoluisset, apud Bethlehem, in antro illo, vbi Christus natus erat, secundum carnem, alteram ecclesiæ illo non inferiorem extruit: quin etiam alteram, in monte, vnde Christus ascéderat. Præterea adeo pia fuit ac modesta, ut in media plebeiarum mulierum turba præcaretur: Virgines etiam, quæ ecclesiasticæ viuendi regulæ se consecraverant ad epulas inuitaret, ipsa illis ministraret, obsonia mensæ apponeret. Multa item ecclesiæ & pauperibus donauit: omnem vitæ cursum sancte & religiose cōfecit: octogesimo suæ ætatis anno morte obiit.

Corpus

Corpus eius ad Constantinopolim, quæ noua Roma appellata erat, deportatum, regali sepulchro conditum est.

Quonam pæcto Imperator Constantinus vastatis gentilium delubris, multas multis in locis ecclesias erexerit. C. A. P. X. IIII.

P Ostea Imperator ad religionem Christianam maiore cura ac studio cœpit incumbere. Gentilium ritus & cœ remonias profligare: gladiatorum pugnas comprimere: suas ipsius imagines in idolorum templis statuere. Et cum gentiles affirmarent Serapidem esse, qui Nilum ad agros AEgypti irrigados introduceret, propterea quod vlna quædam, id est mensura aquæ inundantis (quam πηχω vocat) in templum Serapidis esset deportata, Imperator vlnam illam ad Ecclesiam Alexandrinam transferri iubet. Cum autem sermo percrebesceret, Nilum præ Serapidis ira deinceps minimè inundaturū non modò flumen anno sequenti extra ripas vt solet diffusit, inq; posterum diffusit, verū etiam inde reipsa planum factum est, Nilum non propter huiusmodi superstitionis religionem, sed propter diuinæ prouidentiæ decreta inundare consueisse. Eisdem temporibus, tametsi Sarmatae Barbari & Gothi in agros Romanos irruptionem facerent, tamen Imperatoris institutum in ecclesiis construendis, neutiquam propterea præpeditū est: sed utriq; negocio diligenter ac prouide ab eo prospectū. Nam istos crucis vexillo, quod est Christianorum propriū, in prælio frætus, tam fortiter deuicit, vt non solum tributū, quod ab antiquis imperatoribus dari solet Barbaris, ipse illic penitus ademerit: sed illi etiam præ incredibili victoria obstupefacti, tunc primum Christianæ religioni colendæ, cuius præsidio Constantinus incolmis euaserat, se totos traderent. Constantinus verò denuo ad alias Ecclesias ædificandas se conuertit, atq; vnam propter querum Mambre (subter quam sacra ostendunt cloquia, angelos ab Abraham hospitio exceptos) fabricauit. Nam cum certior factus esset, aras apud illam querum erectas esse, gentilia sacrificia ibi peragi, per literas Eusebium Cæsareæ episcopum, quod eam rem neglexerat, grauiter reprehendit. Iubet igitur aras

D distur-